

העזבי והצדק

יו"ל ע"י מוסדות קוסון בארה"ק
בנשיאות אדמו"ר שליט"א
בני ברק - גבעת זאב

מכון בני שלשים

בס"ד • פרשת ויגש-ויחי תשפ"ג

גליון מס' 87 • שנה ג'

דברי תורה מאת כ"ק אדמו"ר שליט"א

פרשת ויגש

ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדני ידבר נא עבדך דבר וגו'. צ"ב למה נכנס יהודה בעובי הקורה לדבר אל יוסף יותר מראובן בכור האחים, ומה שהתנצל באמרו גם עבדך ערב את הנער וכו', גם ראובן היה ערב בדבר כמו שאמר את שני בני תמית וכו'. וי"ל עפ"י מה שכתב בספר חסד לאברהם [מעין ד' נהר י"ג] דע כי י"ב סגולות נבראו בעולם וכל אחד מהם ניתן לשבט אחד ואלו הן, הא' סגולת הדבור ליהודה שהיה לו יתרון בכח הדבור על כל האדם ע"כ. לפיכך נבחר יהודה לדבר לפני המלך.

בי אדני ידבר נא עבדך דבר וכו' כי כמוך כפרעה. במדרש [ב"ר פצ"ג ו'] מה פרעה מלך ואתה שני לו בארץ מצרים כך אבא מלך בארץ כנען ואני שני לו. י"ל רמז ב' א' דני ידבר ר"ת אבי, רמז לו שכל דבריו כאילו אביו המלך מדבר מתוך גרונו.

ותאמר אל עבדך הורדהו אלי ואשימה עיני עליי. היכן מצינו ששם עין עליו והרי התורה לא ספרה דבר שקר ח"ו, י"ל רמז עבדי"ך הורדהו"ו אל"י ואשימ"ה ס"ת יוה"ך שם של שמירת הדרך היוצא מס"ת הכתוב כ"י מלאכיו יצוה ל'ך וזהו שימת עין עליו ע"י שם שלא יזקק בדרך. ויש להוסיף ואשימ"ה נוס' ש"ם הוי"ה אהי"ה יחוד או"א והבן.

ועתה ישב נא עבדך תחת הנער. למה נקט לשון תחת הנער שהוא בחינת שפלות ביותר, הול"ל חלף הנער וכו"ב, וי"ל יהודה

למימר עוד יוסף חי. י"ל בשעה שנודע לו ליעקב שיוסף חי ומושל במצרים ועדיין עומד בצדקו, ולא עוד אלא שהוסיף קדושה על קדושתו וקידש שם שמים, אמר אם כן מעתה מעלתו גדולה יותר ממה שהייתי סבור עד הנה, וזהו רב כלומר עכשיו רב עוד חיותו יותר ממה שסברתי.

אלכה ואראנו בטרם אמות. למה מיהר לילך לראותו. י"ל הנה בגמ' [כתובות סב:] אמרו על שלשה דורות שעוסקים בתורה והחוט המשולש לא במהרה ינתק וכתבו התוס' שם [ד"ה החוט] לפי ששלשתן ראו זה את זה כדאמרינן בעלמא [ב"ב נט.] שאמר ר' אושעיא דבר ואתו ושאלו לר' ביסא לכך קרי עלייהו החוט המשולש לא במהרה ינתק כלומר לא ינתק מזרעו לעולם כדאמר ר' בעלמא [ב"מ פה.] כיון שאדם לומד הוא ובנו ובן בנו מכאן ואילך תורה חוזרת על אכסניא שלה. ונתבאר אצלנו שהכונה ברואין זה את זה היינו שרואין זה את זה בשעה שעוסקין בתורה, ולפי זה יש לומר לכן מיהר יעקב לראות את יוסף ובניו כדי ללמוד עמהם תורה שיהיו רואים זה את זה בטרם ימות וכבר לא יתקיים בהם רואין זה את זה.

ויתן את קולו בבכי. צ"ב מהו אומרו ויתן את קולו וכי שייך נתינה בקול, ובכ"מ כתיב וישא את קולו לשון הרמת קול ולא ויתן, וי"ל עד הנה נמנע יוסף מלהשמיע את קולו כדי שלא יכירוהו אחיו בטביעת עינא דקלא רק המליץ דיבר עמם, אבל מעתה שכבר התוודע אליהם השמיע את קולו כדי שיכירוהו לפי

היה מוכתר במדת ענוה ושפלות רוח, איתא בתוספתא ברכות [פ"ד הט"ז] מפני מה זכה יהודה למלכות מפני הענוה שנאמר ועתה ישב נא עבדך וכו', ופירש רבינו מהר"ל בנתיב הענוה [פ"ו] דלהכי מדה המיוחדת למלכות ענוה היא, כי כל הבורח מן הגדולה הגדולה רודפת אחריו. וכתב רבינו יונתן בס' אהבת יונתן הפטרת פ' ראה והנופך היה מיוחד לשבט יהודה והיה קבוע בחושן והוראתו היה על שיהודה היה עניו והודה ולא בוש ואמר צדקה ממני, ובספר טיול בפרדס שעל ספר אגרת הטיול כתב שע"כ היה נקרא המזבח ארי, כי מהארי נלמד מדת ענוה שמכבד את הקטן והנקלה ומחזיקו יותר מכובד ממנו שמעלה זנבו על ראשו, וזהו עיקר ענוה שכל אדם הרואה מחזיק אותו שהוא יותר חשוב ממנו מבואר בחו"ה ולכן נקרא יהודה אריה ע"כ. ובאגרת הרמב"ן כתב וכל אדם יהיה גדול ממך בעיניך וכו', וזה שאמר יהודה ישב נא עבדך תחת הנער.

ויתן להם עגלות על פי פרעה. מה ענין פיו של פרעה לכאן, וי"ל בצחות הנה העגלות היו לסימן שמסר להם במה היה עוסק כשפירש מאביו בפרשת עגלה ערופה, וזהו שנאמר אח"כ וירא את העגלות וכו', אבל בלשון הקודש עגלה הלא אינה עגלה והיכן הרמז, אך פרעה אינו מכיר לשוננו ועל פיו של פרעה עגלה ועגלה היינו הך וזהו עגלות על פי פרעה.

רב עוד יוסף בני חי. צ"ב מהו רב הוה ליה

הקול וזהו שאמר ויתן את קולו.

ויאמר יוסף אל אחיו אני יוסף העוד אבי חי. צ"ב מה זו שאלה הרי חזרו ואמרו כמ"פ שיש להם אב זקן, וי"ל עפ"י מה שפירש בס' **ישועות יעקב** עה"ת בפ' העקדה ויאמר יצחק אל אברהם אביו ויאמר אבי ויאמר הנני בני, ולא כתיב מה אמר לו יצחק לאברהם, ופירש שיצחק שאל את אברהם האם עוד יש לך רגש של אב לבן או שהנני נחשב בעיניך כאיל לעולה ע"כ. וכן יש לפרש כאן יוסף שאל את אחיו העוד אבי חי פ' האם עוד יש לו לאבי רגש אב אלי אחר כ"ב שנים או שכבר נשכחתי כמת מלבו.

אני יוסף אחיכם אשר מכרתם אותי מצרימה. הקשה השפת אמת מאחר שנתוודע אליהם למה הוסיף לביישם ולקנטר אותם בדברים להזכיר עונם שמכרו אותו מצרימה. וי"ל הכונה להיפך, הזכיר להם טובתם ורחמנותם שאעפ"י שלפי שיטתם פסקו לו דין מיתה, עם כל זה חסו עליו ומכרו אותו ולא המיתוהו, וזהו שאמר אני יוסף אחיכם אשר מכרתם אותי מצרימה, וחסתם עלי באחוה ולא קיימתם בי דין מיתה אותי כפי שסברתם בתחילה.

פרשת ויחי

ויאמר אנכי אעשה כדברך ויאמר השבעה לי וישבע לו וישתחו ישראל על ראש המטה. צ"ב מאחר שהבטיח לו יוסף אנכי אעשה כדברך למה הצריכו עוד להשבע, גם מהו אמרו אנכי אעשה וכו' הול"ל אעשה כדברך, ועוד מה ענין לכאן וישתחו ישראל על ראש המטה. וי"ל כונת יוסף היתה לדייק אנכי בלבד אעשה כלומר כל זמן שאני כאן אעשה, ויעקב הבין את כונת יוסף כלומר שלאחר מותו אין בניו מחוייבים בהבטחתו, ע"כ ביקש יעקב השבעה לי ואז תחול השבועה גם על בניו הנולדים כבר לפי כמה שיטות הפוסקים [ע"י יו"ד רכ"ח], אבל דא עקא מה יעשה אם בניו יהיו רשעים ח"ו ולא יקיימו את שבועת אביהם, ע"כ סיים וישתחו ישראל וכו' שהיתה מטתו שלימה ולא היה בה רשע.

יששכר חמור נרם רבץ בין המשפטים. למה נקרא בשם רביצה שהוא דרך בהמה, וי"ל מלשון תרביצא כמו"ש בגמ' [מנחות פב:] ובתרביצא אמור, פירש"י בבית המדרש שמרביצים בו התורה אמרו, וזהו יששכר רבץ יגע בתורה ולומד בשפתיו. וכן איתא במדרש [ב"ר פצ"ט ט'] רובץ בין המשפטים אלו התלמידים שיושבים בארץ לפני חכמים שנאמר [תהלים סח יד] אם תשכבון בין שפתים וגו'.

עוד י"ל רובץ בין המשפטים כשהעוסק בתורה מבקש לנוח מלימודו בבית המדרש ושפתותיו נוטפות מור ריר יוצא מבין שפתיו כדאיתא במדרש הובא בפיוט מוסף ליום א' דר"ה אטומים להחיות בטללי שינה, פ' הרב יחיאל מפאריז דאטומים הם עמי הארצות האטומים מן התורה, ועתיד הקב"ה להחיותם לעתיד לבוא בטללי שינה כשהתלמידים ישנים על הספר ריר יוצא מפיהם והקב"ה משמרו ועושהו טל להחיות מתי עמי הארצות ע"כ. וזהו רובץ בין המשפטים פ' הת"ח נח מתלמודו וישן על הספר ויוצא ריר מבין שפתותיו זהו רובץ בין המשפטים.

ומולדתך אשר הולדת אחריהם. לכאורה קשה הרי לא מצינו שהוליד אחריהם כלל, והרמב"ן העיר לזה ברמז עיי"ש, ועוד מהו אשר הולדת הוה ליה למימר אשר תוליד, אולי י"ל הכונה לעשרה טיפין שיצאו ממנו בשעת הנסיון גם הם נכללו בקדושה ולא הלכו לריק ח"ו כי הם עשרה הרוגי מלכות כמו"ש האריז"ל [עץ חיים שער ח פ"ג] ויפוזו זרועי ידיו שהוא סוד י' טפין דאזדריקו מבין הצפרנים כנזכר בתיקון ס"ט כנודע כי הם עצמם בחי' המלכים, כי הנה ביטול המלכים היה לפי שלא נתקן עדיין כחדא אדם דכר ונוקבא. וזהו עצמו סוד טיפי הזרע של יוסף שיצאו בלתי נקבה אלא מזכר לחוד והם הם י' הרוגי מלוכה ע"כ. וי"ש אשר הולדת לשון עבר, ומה שאמר אחריהם פ' אחריהם בערכם.

ויאמר יוסף אל אביו בני הם וכו' ויאמר קחם נא אלי ואברכם. צ"ב מהו אמרו קחם נא אלי הרי לפניו הם נצבים ועומדים כמבואר בפסוקים. וי"ל יעקב רמז כאן תוכחה ליוסף שהשיב לשאלת מי אלה ויאמר בני הם, הוה ליה למימר בניך הם וכמו שפירש"י לעיל פ' מקץ [מב לח] לא קבל דבריו של ראובן שאמר את שני בני תמית וכו', אמר בכור שוטה הוא זה הוא אומר להמית בניו וכי בניו הם ולא בני, וכן כאן כשהשיב יוסף בני הם, הוכיחו יעקב אביו וכי הם בניך ולא בני, וז"ש קחם נא אלי ואברכם, תקרב את נפשם אל נפשי כבני ואז אוכל לברכם.

ויאמר ישראל אל יוסף ראה פניך לא פללתי והנה הראה אתי אלהים גם את זרעך. מהו גם את זרעך, מה בא לרבות בתיבת גם, אולי י"ל הכונה לעשרה טיפין שיצאו ממנו בשעת הנסיון גם הם נכללו בקדושה ולא הלכו לריק ח"ו כי הם עשרה הרוגי מלכות כמו"ש האריז"ל [עץ חיים שער ח פ"ג] ויפוזו זרועי ידיו שהוא סוד י' טפין דאזדריקו מבין הצפרנים כנזכר בתיקון ס"ט כנודע כי הם עצמם בחי' המלכים, כי הנה ביטול המלכים היה לפי שלא נתקן עדיין כחדא אדם דכר ונוקבא.

וזהו עצמו סוד טיפי הזרע של יוסף שיצאו בלתי נקבה אלא מזכר לחוד והם הם י' הרוגי מלוכה ע"כ. וזהו שאמר גם את זרעך.

בני הם אשר נתן לי אלקים בזה. פירש"י בזה הראה לו שטר אירוסין ושטר כתובה. צ"ב מהו אומרו בזה, ולפירש"י שהיו ב' שטרות הול"ל אשר נתן לי באלו. וי"ל עפ"י מ"ש בספר שם שמואל פ' ויחי כי זה לעומת זה עשה האלקים [קהלת יד] שיש ז"ה בקדושה שהוא י"ב צרופי הוי"ה, ויש זה בקל"י שהוא גט כריתות כי ג"ט גימ' י"ב, אבל הוא כריתות שמפריד השם כי איש ואשה השם ביניהם אבל זה הגט כורת, וז"ש [תהלים עה ח] אלקים שופט ז"ה ישפיל היינו הקליפה שהוא גט כריתות, וז"ה שהוא הקדוש ירים עכ"ד. והוא שאמר יוסף בני הם אשר נתן לי אלקים בזה היינו ז"ה דקדושה הראה לו שטר אירוסין וכתובה שהוא ענין ז"ה המביא חיבור שם הוי"ה ולא פירוד ח"ו.

ועיני ישראל כבדו מזקן לא יוכל לראות. תמוה הלא זה עתה כתיב וירא ישראל את בני יוסף וכו' וגם להלן והנה הראה אותי אלקים גם את זרעך, הרי שהיטב ראה אותם. אמנם בספורנו פירש ולא יכול לראות היטב כדי שתחול עליהם ברכתו בראותו אותם. ובשם מרן הבית ישראל שמעתי שאמר שיעקב אבינו ע"ה זקן מלא רחמים לא יכול לראות בצרת שעבודן של ישראל העתידה לבא עליהם ע"כ. ואולי יש לפרש דהנה יש כח בראיית הצדיק כמו"ש בגמ' כמ"פ נתן בו עיניו ונעשה וכו', וכל שכן שראיית הצדיק לטובה יש בה ברכה כי מדה טובה מרובה וכתוב טוב עין הוא יבורך, ואמרו בגמ' [סוטה לח:] אל תקרי יבורך אלא יברך, ואיתא בזה"ק [ח"ב ר"ח ע"א] ומאן דמברך אצטרף רעותא בחדוה ובעינא טבא ועל דא כתיב טוב עין הוא יבורך. ונמצא שאין בהכרח שהצדיק יניח ידיו על המתברך אלא בראיה בעלמא קנה, אכן עתה כבדו עיני ישראל סבא ולא יוכל לראות היינו שמחת זקנה וחולשא לא היה כבר בעיניו כח לברך, לפיכך ויגש אותם אליו וישק להם ויחבק להם כדי שיוכל לברכם בפיו.

גם י"ל כבדו מזקן היינו מן התורה כמו"ש בגמ' [יומא כח:] יעקב אבינו זקן ויושב בישיבה היה שנאמר ועיני ישראל כבדו מזקן, ועי' מהרש"א שם שפירש לא בא הכתוב לספר גנותם שהיו סגי נהור בזקנותם אלא מתוך שהיו מרבים בישיבה הותש כח הראייה מהם ע"כ, ואיתא במדרש [שוה"ט פ"ג] למה נקרא שמה תושיה שמתשת כח הגוף והעינים.

ואני בבואי מפדן מתי עלי רחל וגו'. צ"ב מה גזרת פסוק זה כאן שאינו נסמך לא לאחוריו ולא לפניו, הרי עתה מדבר מצוואת יעקב

פרשת ויגש

ויגש אליי. פרשה זו נקראת בחדש טבת, וצירוף הוי"ה המאיר בחדש הזה יוצא מפסוק גדלו לה' אתי' ונרוממה' שמו' יחדיו' (משנת חסידים), ולכן תמצא בתיבות אלו ויגש' אלי' ור"ת של גדלו ה' אתי' נרוממה שמו יחדיו, ונ"ל הטעם דיוצא הצירוף מזה הפסוק, כי בחדש טבת מתגבר הרהורים והחמדות, עיין בספר עבודת ישראל להמגיד מקאזניץ זצוק"ל, ולמחשבת הרהור אשה טוב שיכוין גדשנא"ל ונרמזו בר"ת גדלו לה' אתי' נרוממה שמו, השם הטוב ב"ה וב"ש ישמור אותנו מכל רע ויתן בנו כח לעבוד בקדושה ובטהרה אכיה"ר. (שמועה טובה)

ויגש אליי יהודה ויאמר בי אדני ידבר נא וכו' ואל יחר אפך בעבדך. בי אדני ג' במסורה בתורה, הכא, ואידך בי אדני ירד ירדנו בתחלה לשבר אכל (לעיל מג כ), ואידך בפר' בהעלותך בי אדני אל נא תשת עלינו חטאת אשר נואלנו (במדבר יב יא).

יבואר בהקדם דברי **אאמו"ר ז"ל** בספרו **בני שלשים** בפר' לך וז"ל, והאמן בה' ויחשבה לו צדקה (בראשית טו ו). ובמסורה ויחשבה ג' במסורה, הכא, ואידך ויחשבה לזונה (שם לח טו), ויחשבה עלי לשכרה (שמואל א' יג), כי מבואר בפירוש חומת אנך על תהלים להגאון הק' **חיד"א** זצ"ל זי"ע (תהלים נ"ה) וז"ל, אפשר במ"ש בעירובין (דף ס"ה ע"א), אמר רב ששת משום ר' אלעזר בן עזריה יכולנו לפטור את כל העולם כלו מן הדין וכו', מיתבי שכור מקחו מקח וכו' אלא שפטור מן התפלה, מאי יכולני לפטור דקאמר מדין תפלה, והגאון מהר"ר נפתלי בשם מר זקנו ז"ל דקדק דהא יכולני לפטור מן הדין קאמר ואיך משני מדין תפלה, ופירש במ"ש שם בעירובין (דף מ"א ע"ב), ת"ר ג' דדברים מעבירין את האדם על דעת קונו, גויים ורוח רעה ודקדוקי עניות, למאי נפק"מ למבעי רחמי, למדנו שהעניות מעביר האדם על דעת קונו ופטור שהוא אונס, אמנם חייב שלא התפלל על זה, והשתא אתי שפיר מ"ש לפטור מן הדין והיינו מכל דין שבעולם דהרי הם עניים ודקדוקי עניות מעבירין את האדם על דעת קונו, והוא אנוס,

ואם תאמר דחייב למבעי רחמי, לז"א ושכורת וכו' ושכור פטור מן התפלה, ומאחר שכן הוא פטור מכל דין דאנוס הוא ואינו יכול להתפלל, זה תורף דבריו. וזה פירוש המסורה 'ויחשבה לו צדקה' כי צדיקים אנחנו בדין, מטעם 'ויחשבה לזונת' מלשון מזון' כפירש"י ברחב הזונת, דקדוקי עניות רח"ל שאנו טרודים לחזור אחר המזונות, וא"ת היה לנו להתפלל שלא לבוא לידי מדה זו, 'ויחשבה עלי לשכורה' ושכור אסור להתפלל, ע"כ ודפח"ח.

וזה יפורש גם כאן בהמסורה, ויגש אליו יהודה, עיין **בנוע"א** מאמר דסתם הכתוב ולא נאמר אל מי גש רק אליו סתמא נוכל לומר דקאי על הקב"ה, ואיתא **בספה"ק** כי איש הישראלי בשם יהודה יכונה כי הוא משבח ומודה בשבח ויהדות להקב"ה, וזהו ויגש אליו יהודה, אנו מתפללים לשמו ית', ויאמר בי אדוני וכו' ואל יחר אפך בעבדך, כי בי אדני ירד ירדנו בתחלה לשבר אכל, ואנו טרודים לחזור אחר מזונות מפני דקדוקי עניות, וא"ת היה לנו להתפלל על זה שלא לבוא לידי כך, בי אדני אל נא תשת עלינו חטאת אשר נואלנו, כתרנו דאטפשנא, והוא טפשות מחמת שכרות ושכור אסור להתפלל, וק"ל. (אור מלא)

באזני אדוני. י"ל בצחות מ"ש באזני לשון רבים. כי לפעמים שומע אדם רק עם אוזן אחת וכדרך העולם לומר ששומע באחת ויוצא מן האוזן השנית, ע"כ ביקש ממנו שישמע בשתי אזניו ויכנסו הדברים ללבו, ובזה י"ל הטעם של רציעת אוזן עבד עברי, דהנה חז"ל אמרו אוזן ששמעה על הר סיני וכו' תרצע, והקשו במפ' הלא החוטא עושה החטא בגופו ומה חטאה האוזן בזה ששמעה, ולפי הנ"ל יש לומר שהרציעה הוא עונש על ששמע רק באוזן אחת ולא בשתי אזניו ולפיכך לא נכנסו הדברים ללבו, וז"ש אוזן ששמעה דאל"כ הוה ליה למימר אזניים ששמעו. (תפוחי חיים)

והנה עיניכם ראות וגו' כי פי המדבר אליכם. עיין רש"י ז"ל, ולכאורה אין כאן מקומו של פסוק זה, לעיל כאשר פייס את אחיו שם היה לו לומר והנה עיניכם ראות ועיני אחי בנימין לומר כשם שאין בלבי על בנימין כך אין בלבי עליכם,

אבל בכאן שאמר להם מהרו ועלו אל אבי וגו' למה הפסיק בזה.

ואמנם רמז רמז להם שישמרו פה ולשון בגלות מצרים, כי אחד מן הדברים שבזכותן נגאלו ממצרים הוא שלא שינו את לשונם, וכבר פירש"י ז"ל באיכה ב' בפסוק פצו עליך פיהם וז"ל, מפני מה הקדים פ"ה לעי"ן מפני שהיו אומרים בפיהם מה שלא ראו בעיניהם. ולכן כאשר אמר להם יוסף מהרו ועלו אל אבי וגו' שירדו לגלות מצרים הקדים להם הקדמה אחת שישמרו את לשונם ויקדמו העי"ן לפ"ה, וזהו והנה עיניכם ראות וגו' ואח"כ פ"י המדבר. (בני שלשים)

פרשת ויחי

ושכבתי עם אבותי וכו' ויאמר אנכי אעשה כדברך חסר י' דהנה היה אפשר להקשות ליעקב אם קבר את רחל בדרך כדי שתהיה לעזרה לבניו הלא נראה שטוב היה שיהיה יעקב טמון במצרים עד שיצאו כדי שיהיה לעזר לבניו כל ימי עניים וגלותם אבל יוסף אמר אנכי אעשה כדברך בחסרון חכמה היו"ד מורה על חכמה כנודע (זח"א כו): היינו אעשה כדברך בחסרון חכמה הגם שיש מקום להקשות. (ליקוטי מהרצ"א)

וישם את אפרים לפני מנשה. אמרו חז"ל (מגילה יג): דהקב"ה מקדים רפואה למכה. והנה השם מנשה רמז למכה כי נשני אלקים את כל עמלי, ואפרים מורה על ישועה כי הפרני אלקים, לזאת שם יוסף את אפרים לפני מנשה (אשיב אברהם)

בסודם אל תבוא נפשי. הגה"צ הרב מקראסנא (שליט"א) [זצ"ל] אמר ששמע איש מפי איש עד רבינו **מוהרצ"ה מזידיטשוב** זלה"ה לפרש הפסוק בסודם אל תבוא נפשי, שהגם שידוע שקרח פיקח היה והיה בעל רוח הקודש ובודאי כיוון מחלוקתו על משה על פי סוד, וכמו כן אצל זמרי בן סלוא שהיה נשיא בית אב לשמעוני ויכול לתלות מעשיו הרעים על דרך הסוד, לכן התפלל יעקב ואמר בסודם שגם אם יכוונו על פי סוד לעשות כמעשיהם המכוערים אעפ"כ לא תבוא נפשי בתוכם. (יפרח בימיו צדיק)

כשגגה היוצאת מפי השליט ויקרב מיתתו בטרם עת, לכן הקדים ואמר הן בגלל דבר זה שאמרתי לא יחיה גרמתי ומתה עלי רחל כלומר בגללי ע"כ לא אדבר בענין מיתה כלל.

ויקרא בהם שמי ושם אבותי. י"ל רמז, הנה שמות ג' אבות בצירוף תיבת ובני"ן מכוון לשמות בני יוסף, יעקב ואמר ליוסף שמות אבותי אברהם יצחק יעקב ובני"ן עולה בגימ' מנשה אפרים.

באומרו [בראשית לא לב] עם אשר תמצא את אלהיך לא יחיה, והיה כשגגה היוצאה מלפני השליט, וה"נ רמז שלא נאמר שהיתה ח"ו חייבת מיתה על שגגה וב"נ אזהרתן היא מיתתן, לכן אמר לא כן הוא אלא מתה עלי ובשבילי כנ"ל וכו' עכ"ד. ולפי"ז יש לפרש הנה מן הנכון היה שיקדים יעקב כאן לדברי הצוואה ויאמר שקרבו ימיו והולך למות וכו"ב ע"כ הוא מצווה כל זאת, ובלא זה הלא עיקר חסר מן הספר, ואולם י"ל שלא רצה לפתוח בדברים אלו מחשש שלא יהיה

לבנו יוסף בענין שני בניו להכלילם בין י"ב שבטים וכו', ועוד מ"ש מתי עלי, מהו עלי, בזוה"ק [קס"א ע"א] מבואר ע"ד הסוד מתה עלי רחל עלי הוה ובגיני הוה מלה דאתדחייא איהי ואתיא דיורא אחרא ונטלא ביתא בגיני לדיורא עמי ע"כ, כלומר זה שמתה היה אודותי ובשבילי שנדחתה רחל ובאה דיורא אחרת היינו השכינה ולקחה הבית בעבורי לדור עמי להתייחד עמי בסוד יחוד קב"ה ושכינתיה. אבל בדרך פשט כתב מרן **החת"ס** יתכן שאמר מתה עלי עלי ובשבילי מתה

מראש צורים אראנו

תולדות אבותינו ורבותינו הקדושים זע"א

לכבוד יומא דהילולא דרבינו חיים שלמה בן רבינו יהוסף זע"א בעמח"ס שמועה טובה

ומתוך פתיחה לספר שמועה טובה שכתב בנו הרה"צ מו"ה משה שמואל הלוי זצ"ל אדמו"ר מקאסאן קאזאנעו זצ"ל ובהנהיגת ימינו בבני ברק זצ"ל

חיים של אהבת תורה ויראת שמים בחר לו אבי מורי הגאון הצדיק מו"ה ר' חיים שלמה הלוי זצוק"ל, אשר את ספרו מאור עינים ישמח לב 'שמועה טובה' אנכי נותן לפניהם היום, כי הלך בעקבי אבותיו ורבותיו הצדיקים נ"ע, ומטל ילדותו למד תורה לשמה בעוני ודחקות אשר אין לשער, עד אשר זכה לכתרה של תורה ללמד תורה ברבים עם בני ישיבתו הקדושה בעיר ניר-אדאני (בארץ הגר) העיר הזאת היא עיר קטנה ואנשים בה מעט מאחינו בני ישראל, עד כי לא היה לאבי מורי זצ"ל מנוח לקנות עצים בימי החורף להסיק הבירה, וישב כל הלילות בימי החורף על התורה ועל העבודה בקור נורא מאד, ויען שאהבתו לתלמידיו הייתה ממש כאהבת אב לבניו, הרבה פעמים עמד ממקומו, מהשלחן הטהור אשר לפניו ד' ארבע אמות של הלכה, לראות בחדר המטות את תלמידיו שלנו שם, אם לא נפלו מעליהם הבגדים והכסות, שלא יזיק להם הקור הנורא אחרי אשר נבחר שמה עד שנת תרנ"ג וכהן שמה עד שנת תרס"ו.

ויען שבעת ההיא בשנת תרס"ו קרה מקרה לא טובה שנחלוא שלשה ילדיו ושל"ח, קיים בעצמו דברי חז"ל מאן דביש ליה בהאי מתא ליזיל במתא אחרייתא, ואזל למושב לו עיר דעברעצין, כי שם נבחר להיות רב 'בק"ק דספרדים', ואם כי כל ימיו היה עניו מאוד ושפל ברוך ולא רצה להשתמש בכתרה של תורה, כל יודעיו ומכיריו הכירו בו כי הוא איש צדיק תמים, וכאשר ישב בעיר דעברעצין על התורה ועל העבודה נהרו אליו מקרוב ומרחוק חסידים ואנשי מעשה יראים ושלמים לשמוע לקח מפיו ולהיות מזיו תורתו ותפלתו הזכה. שם שם לילות כימים בלימוד תורתנו הקדושה וכתב הרבה חידושי תורה בנגלה ובנסתר, ותרב חכמת שלמה. שלמה משנתו, כי הוא היה קדוש מרחם ובכור לאביו א"ז הגאון הקדוש רבינו יהוסף הצדיק זצ"ל (שהיה אב"ד ור"מ דק"ק טאט, ואח"כ אב"ד ור"מ דק"ק נירמאדע, ואח"כ אב"ד דק"ק ספרדים בעיר דעברעצין, ואח"כ אב"ד דק"ק מעזא-קאסאני ושם מו"ה) ולאמו הצדיקת יהללה בשערים מעשיה מרת שרה יטל זלה"ת בת א"ז הגאון הקדוש רבינו משולם פייש הלוי אב"ד ור"מ דק"ק טאט והגליל צוק"ל. ועוד בילדותו נכר בו כי לגדולות נוצר,

יפוצו מעינותיך חוצה

מהנעשה ונשמע ב"מכון בני שלשים"

מודעא רבה

הננו להודיע לכל השואלין ודורשין על דבר הספר החדש והמבוקש "פאר יהוסף"

תולדות ועבודות מרבוה"ק לבית קאסאן

כי לאחר גמר המלאי ניתן עכשיו שוב להשיג הספר בכל חנויות הספרים ובמשרדי המכון, לפרטים ניתן להתקשר להפצה ראשית 03-6815542

העלון נודב לעילוי נשמת

הר"ר יוסף בן ר' יעקב צבי וולף ז"ל נלב"ע ו' טבת תשפ"א ת.נ.צ.ב.ה

לשון תורה

מתוך ספר 'לשון תורה' על כפל לשונות בתורה מאת כ"מ אדמו"ר שליט"א

פרשת ויגש

וילקט יוסף את כל הפסוק הנמצא בארץ מצרים ובארץ פנעו בשבך אשר הם שָׁרִים: רש"י, בשבר אשר הם שוברים - נותנין לו את הכסף.

פרשת ויחי

ויאמר יוסף אל אחיו אנכי מת ואלהים פקד יפקד אתכם: מדרש הגדול, פקד יפקד אחת בתשרי ואחת בניסן, בתשרי בטלו מן העבודה ובניסן נגאלו. בעל הטורים, ורמז שני פעמים פ"א פ"א, פירוש כשם שמלכתי פ' שנים כן יבא לכם גואל בן שמונים שנה. אי נמי יפקוד לשון חסרון כמו ולא נפקד ממנו איש, רמז שמוני פקוד חסר נמי שנה וישאר רד"ו. פקוד בזכות אבות, יפקוד בזכות אמהות: חן טוב, פקידה כפולה הוא, ע"ד מה שאמר הכתוב להלן אהיה אשר אהיה, אהיה עמהם בשעבוד זה אשר אהיה בשעבוד מלכות, ז"ש פקוד בגאולה זו של מצרים יפקד בגאולה העתידה.

א. כתב רבינו הט"ז בספר דברי דוד, צריך להבין דברי רש"י מה חידוש בזה. ותו למה מציין בשבר אשר הם שוברים, לא היה לו לציין רק אשר הם שוברים. ונראה כוונתו דהפסוק משמענו שמה שלקט יוסף כל הכסף לא היה כדרך שאר מוכרי תבואה ביוקר, שמדי יום ביומו הוא מוכר יותר ביוקר ממה שהיה המקח לפניו, אבל יוסף לא היה מוסיף בשער המקח אלא 'בשבר' דהיינו המקח אשר הם נותנים לו כפי תחילת המקח כן נתן להם התבואה.

ובספר דברי שאול בפרשת כתב, שמעתי בשם הרה"ק החסיד מוה"ר צבי ז"ל מ'ק' זידיטשוב שאמר לפי מה דאמרין דעל המטבעות חיישינן ג"כ לע"ז וע"ז מא. (מג.) א"כ היה אסור ליוסף ללקחם עד שיבטל הנכר, דישאל אינו מבטל ע"ז של נכרי, א"כ זהו שאמר בשבר אשר 'הם' שוברים ששברו ובטלו.

ובהקדמת זוהר חי להרה"ק מקאמרא כתב וז"ל, ופעם אחת פ' מקץ והיה רבינו דודי מו"ה ישיש"י רבינו הב"י וכו', ומיד כשבר רבינו דודי זלה"ת למתיבתא זאת עמד רבינו ב"י מכסאו ואמר ברוך הבא ר' הערשלי זידיטשוב, וביקש מרבינו דודי שיאמר לו איזה ד"ת, והשיב לו רבינו דודי כאן יושבים גדולי תלמידי חכמים שעוסקים בנגלות התורה ואני כל עסקי בסודות התורה אעפ"כ אני לכל חידוש אחד מנגלות התורה, בפרשת שבוע זאת כתיב וילקט יוסף את כל הכסף הנמצא בארץ מצרים ובארץ כנען בשבר אשר הם שוברים. ואמרו חז"ל שכל הכסף וזהב שנמצא בעולם לקט יוסף והביא למצרים עד שלא היה להם ליתן ליוסף רק הצלמים וע"ז שלם שהיו של כסף וזהב, והביאו ליוסף עבור אכילתם, (וע"ז גם ב"ר פצ"ח י"ח בשעה שיצא יוסף למלך היו בנות מלכים מציעות עליו דרך החורקין והיו משליכות עליו שירין וקטלן וזמנים וטבעות) וקשה האין הותר יוסף ליקח מהם ע"ז שלם כיון שאסור ליהנות מע"ז, לזה השיב הכתוב בשבר אשר הם שוברים, היינו לשון שבירה וכתיתת מכמו שהיה, וההלכת היא כשהעכו"ם בעצמו מבטל ע"ז שלו מכל וכל אז מותר לישראל ליהנות ממנו עכ"ל, והשיב רבינו הב"י לרבינו צבי טוב דברתם וחדשתם בתורה הק' כע"ל שם.

ב. כ"כ דעת זקנים לבעת, והקשו דהרי כתיב פקד חסר וא"ו, ושמו י"ל שם למקרא וקרינן פקוד. ג. בגמ' ראש השנה יא. קול דודי הנה זה בא מדלג על ההרים מקפץ על הגבעות (שה"ש ב ח) מדלג על ההרים בזכות אבות מקפץ על הגבעות בזכות אמהות.

ד. בס' משך חכמה כתב, פקד יפקוד אתכם והעלה אתכם כו' - הנה למדנו כי לא יעלו בחומה (כתובות ק"א). ע. בוא נביא מהו"ש יואמר פקד כו', וזה למדו לדורות שלא יעלו מעצמן ולא כמו שעשו בני אפרים שהקדימו הקץ (מכילתא בשלח יז), וכמו שהיה במשה רבינו ודו"ק. נראה כוונתו זהו שכל פקד יפקוד כשם שפקידה ראשונה תהיה ע"י משה ע"ז, ולא מעצמן יצאו ממצרים, כן יהיה להם בבא הגואל צדק בפקידה העתידה ע"ז ה' שלא יעלו מעצמן.

בס' מעגלי צדק (להרה"ק רמ"מ מדעש) כתב, פקד יפקד אתכם והעלה אתכם, הוא יזכור בכם מאחר שהשכינה ג"כ בגלות לך והעלה אתכם. ז"ל פירושו כפל פקד א' על השכינה ב' על ישראל כשיפקוד את השכינה יפקד גם אתכם.

א"ה אפשר לומר רמז נפלא ע"פ מש"כ לעיל בפ' אברהם אברהם (בראשית כב) בשם מדרש תנחומא שהכפל מורה על לשון מהירות, וכ"כ האבע"ז שם שהוא לשון חפזון ע"י"ש, ועפ"י אפשר לומר שזה ג"כ הרמז כאן שאמר פקד יפקוד והוא הרמז שיצאו ממצרים בחפזון קודם הזמן.

בינה לעיתים

דרוש לעשרה במבט

[מספח"ק בני יששכר מאמרי כסליו מבט מאמר יד אות א-ב]

כתבו הראשונים (אבודרהם) אלמלא היה באפשרי על פי קביעות שארע צום העשירי בשבת היה דוחה שבת, דכתיב ביה עצם היום הזה [חזקאל כד.א] ויהי דבר ה' אלי בשנה התשיעית בחדש העשירי בעשור לחדש לאמר, בן אדם כתוב לך את שם היום את עצם היום הזה סמך מלך בבל אל ירושלם בעצם היום הזה] כמו ביום הכפורים, (אבל על פי קביעותינו לא משכחת לה דאיקלע בשבת), ונראה לפ"ז, דמזה למדו חכמי הדור בעת ההוא, דהנה אמר ר' יוחנן (על צום החמישי ט' באב) [תענית סט.] אלמלא הייתי באותו הדור קבעתי בעשירי שרוב של היכל בעשירי נשרף (כי ביום התשיעי לעתותי ערב הציתו בו את האור ורובו נשרף בעשירי) ומקשו ורבנן (היינו למה קבעוהו בתשיעי) ומשני אתחלתא דפורענותא עדיפא (היינו העיקר יש להתאונן על ההתחלה), ונראה דחכמי הדור למדוהו מדברי הנביא שאמר בנבואה חומרת צום העשירי שראוי לדחות את השבת יותר מן שארי הצומות אשר בהם חרבה בית מקדשנו, אבל הוא להיות זה היום היה אתחלתא דפורענותא בו ביום סמך מלך בבל וצר על עיר הקודש, הש"י יתכונן לשוןנו ולשמחה. הנה אתחלתא דפורענותא היה בחודש הזה זדיקא, ולא להנח הוא, והפכו להנה החרודש הזה מיוחס לשבט דן אשר בהם היה התחלת ע"ז פסל מיכה כידוע [שופטים יח ג], וגם על פי הנשנה במשנתנו בספר יצירה [פ"ה מ"ו] המליך אות ס' ברוגז וצר בו וכו' וטבת בשנה וכו', על כן בעת הרוגז אירע בזה החדש סמך מלך בבל וצר על החומה אשר היה סביב בדמות אות סמ"ך.

לטובת נשמת רבינו חיים שלמה בן רבינו יהוסף מקאסאן נלב"ע ו' טבת תר"פ